

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՔԿԵ. ՄԵԿՆԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՆԵՐԿԱՊՆԱԿ

Ընդդիմադիր մեկնաբանություն

«Հայաստանում տեղի ունեցավ ազգային պետական դավաճանություն: Եվ աննախադեպ էր այն լկտի ցինիզմը, որով իշխանությունը կեղծեց հանրաքվեն»: «Այսօր կարող ենք արձանագրել, որ Հայաստանում սահմանադրական փոփոխությունները չեն անցել, ժողովուրդը չի մասնակցել այդ հանրաքվեին և ընդդիմության կոչով բռնկվել է»: Այսպիսին էին ընդդիմության առաջնորդների մեկնաբանությունները:

Նրանց լրացնում է մամուլը. «Հանրաքվեի արդյունքների հայտարարած կեղծ քվեերը գերազանցեցին նույնիսկ ամենահամարձակ կանխատեսումները: Մասնակիցների հայտարարված թիվը շատ ավելին էր, քան վերջին բոլոր ընտրությունների ժամանակ: Դրանց կեղծ լինելն ավելի քան ակնհայտ էր ընտրատեղամասերում տիրող դատարկության ֆոնի վրա: Արդյունքում իշխանությունները հայտնըվեցին հիմար վիճակում: Նախապես ակնհայտորեն պլանավորված «թվանկարչությունը», որը կանգ չառավ բոյկոտի պայմաններում՝ աննկարագրելիորեն զավեշտալի էր: Սա ապացուցեց ընդդիմության բոյկոտի ճիշտ լինելը, եթե ժողովրդին կոչ արվեր մասնակցել հանրաքվեին և «ոչ» քվեարկել, այդ դեպքում շատ հեշտ կլիներ «ոչ»-երը «այո» դարձնելը և իշխանությունները այսքան ծիծաղելի դժբախտության մեջ չէին հայտնվի»:

Իշխանական մեկնաբանություն

«Հանրաքվեն անցել է նորմալ, ժողովուրդը մասնակցել է անա-

խադեպ ակտիվությամբ»: «Որևէ բան վիճարկելու համար պետք է փաստեր բերվի, եթե համապատասխան փաստեր և փաստաթղթեր ներկայացվեն, այդ ամենը լրջորեն կքննարկվի և համարժեք բացատրություն և քայլեր կձեռնարկվեն»: «Հանրաքվեի արդյունքները աղեկվատ են քարոզարշավի արդյունքներին»: Այսպես էին արտահայտվում իշխանավորները: Իսկ Սերժ Սարգսյանը գրեթե խորհուրդ տվեց ինքնասպանություն գործել այն ընդդիմադիրներին, որոնք գնում, կանգնում են հրապարակում, իսկ նրանց կոչին գոնե հազար մարդ չի արձագանքում:

Մեր մեկնաբանությունը

Թե՛ իշխանությունները, թե՛ ընդդիմությունը իրենց մեկնաբանություններում ճիշտ են: Ժողովուրդը իսկապես արհամարհեց նոյեմբերի 27-ի շոուն: Բայց նա արհամարհեց նաև «բոյկոտը»: Իշխանությունները, իհարկե, խայտառակվեցին, չկարողանալով իրենց ստախոսությունը քողարկել ճշմարտանման փաստերով, բայց ընդդիմությունն էլ անգոր եղավ կազմակերպել գոնե մեկ, քիչ թե շատ մարդաշատ հանրահավաք: Այսօր նա չի կարող պարծենալ, թե իր հեղինակությունը իշխանություններից ավելին է:

Արդյունքում Հայաստանի Հանրապետությունը չունի նոր սահմանադրություն, քանի որ այն փաստորեն ընդունված չէ: Միաժամանակ այն ակամա ազատվեց հին սահմանադրությունից, որը բացառված չէ, որ նույնպես

կեղծիքներով էր ընդունված: Սա ոչ մի վատ բան չի նշանակում, որովհետև մեր ժողովուրդը հազարամյակներ է արարել առանց սահմանադրության:

Միաժամանակ ավելի քան ակնհայտ դարձավ, որ թե՛ իշխանությունը, թե՛ ընդդիմությունը բացարձակապես չեն վայելում ժողովրդի վստահությունը: Չնայած ծախսված աստղաբաշխական գումարներին իշխանություններին այդպես էլ չհաջողվեց համազգային քվեարկության պատրանք ստեղծել: Օպերայի շրջակայքում հսկում կազմակերպելու վերաբերյալ ենթադրաբար ամենահեղինակավոր ընդդիմադիր առաջնորդների կոչերին ցերեկն արձագանքում էին միայն մեկերկու հազար մարդ, իսկ գիշերը՝ մի քանի տասնյակ: Այսօր կարելի է ավելի վստահորեն խոսել քաղաքական առաջնորդների սերնդափոխության անհրաժեշտության մասին, ինչպես նաև քաղաքական հարցադրումների շրջանակը վերանայելու և դրանցում ազգային շեշտադրումը ուժեղացնելու մասին: Եթե մոտ կամ հեռու ապագայում իսկապես հանդես գա երիտասարդ ազգային ընտրանի, ապա սահմանադրության և տարբեր ընտրությունների կեղծվածությունը նրանց իրավական և բարոյական հիմք կտա չսահմանափակվելու գործող սահմանադրությամբ և նրա վրա հիմնված օրենսդրությամբ՝ արհամարհելով գործող վարչախմբի իշխելու իրավունքը: Սա թերևս նոյեմբերի 27-ի հանրաքվեի գլխավոր արդյունքն է:

ՆԱՏՕ-ն պատրաստվում է գալ Դարաբաղ

«ՆԱՏՕ-ն պատրաստ է իր խաղաղապահ ուժերը տեղակայել Հարավային Կովկասում, եթե դա անհրաժեշտ լինի, և այդ համատեքստում Հյուսիսատլանտյան դաշինքի համագործակցությունն ԵԱՀԿ-ի հետ շատ կարևոր է»: Այս մասին նոյեմբերի 9-ին հայտարարել է Հարավային Կովկասում ՆԱՏՕ-ի կապի սպա Ռոմուալդոս Ռաժուկսը: Նա նաև նշել է, որ խաղաղապահ ուժերի տեղակայման վերջնական որոշումը պետք է կայացնեն հենց հակամարտող կողմերը:

ԵԱՀԿ խաղաղապահ առաքելության ներկայացուցիչները, հակամարտող կողմերի համաձայնության գալու դեպքում, պատրաստ են անմիջապես գործի անցնել: Այս մասին հայտարարեցին Մինսկի խմբի համանախագահներն Երևանում: Այդ առաքելության 7 եվրոպացի, 1 վրացի և 1 թուրք անդամներն Ադրբեջանում արդեն ուսումնասիրում են դարաբաղյան շփման գծի երկայնքով իրենց տեղակայման պայմանները:

Հայ-ադրբեջանական շփման գծում ավելի քան 11 տարի է, խաղաղ է, խաղաղապահ զորքերն այնտեղ անելիք չունեն: Բացառությամբ, եթե նրանք չեն պատրաստվում ստեղծել մի այնպիսի իրավիճակ, որը կարողացնի իրենց ներկայությունը: Ինչո՞ւ: Ո՞ւմ է դա պետք: Պատճառը հենց նրանումն է, որ ՆԱՏՕ-ն որոշել է ուժեր տեղակայել Հարավային Կովկասում, ոչ թե՛ հայ-ադրբեջանական շփման գծում, այլ՝ հենց՝ Հարավային Կովկասում: Հետևաբար նպատակը տարածաշրջանային է, իսկ Դարաբաղյան հակամարտությունն ընդամենն առիթն է: Ուրեմն ինչո՞ւ են ՀՀ որոշ իշխանավորներ այդքան շահագրգիռ խաղաղապահներ հրավիրելու հարցում:

Ի՞նչ կապ ունի Թուրքիան

Նոյեմբերին Ստիվեն Մանը, որ ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի ամերիկացի համանախագահն է, ադրբեջանական ընտրություններից հետո, Բաքվից Անկարա է մեկնել և Թուրքիայի արտգործնախարար Արդուլլա Գյուլի հետ մտքեր է փոխանակել Լեռնային Դարաբաղի հիմնահարցի շուրջ: Նա ընդգծել է հիմնահարցի կարգավորման դրական տեղաշարժը և Թուրքիայի շատ կարևոր դերակատարությունը տարածաշրջանում: Իսկ Եվրախորհրդի խորհրդարանական վեհաժողովի նախագահ Ռենե վան դեր Լինդենը, նույնպես գտնվելով Անկարայում, Թուրքիային գլխավոր դեր է վերապահել իր հարևան հարավկովկասյան տարածաշրջանի աշխարհաքաղաքական հիմնախնդիրների լուծման գործում:

Տպավորություն է ստեղծվում, որ Թուրքիան Մինսկի խմբի նույնքան կարևոր անդամ է, որքան նրա համանախագահները, և Դարաբաղյան կարգավորման ծրարագիրը դա հենց Թուրքիայի կողմից տարածաշրջանի առաջնորդությունը ստանձնելու ծրագիրն է:

Եվրոպադարաբաղյան հուլյանը - 2006

Վերջին շրջանում բոլոր եվրոպական կառույցների գլխավոր պաշտոնյաները հասցրեցին հայտարարություններ անել այն մասին, որ 2006թ. Դարաբաղյան կարգավորման համար հիմնալի տարի է և իրենք լիահույս են, որ կողմերն այդ առիթը բաց չեն թողնի: Նման հույսով են ապրում նաև Թուրքիայում: Ն.Շենտոյի խոսքերով, «Թուրքիան ողջունում է իր հարևաններ Հայաստանի և Ադրբեջանի միջև բանակցություններում զբրանցված առաջընթացը և հույս ունի, որ ճեղքում կտեսնի 2006թ.-ին»:

Իսկ ըստ «Հայկական ժամանակի», ԵԱՀԿ-ն կարծես առանձնապես դժգոհ չմնաց, որ Քոչարյանը կազմակերպությանը չհրավիրեց հանրաքվեն վերահսկելու, և պատճառն այն է, որ նրանից ակնկալվում է մինչև 2006 թ. լուծել Դարաբաղի հարցը: Ընդ որում, նոր սահմանադրությամբ Ռոբերտ Քոչարյանին հնարավոր չի լինի պատասխանատվության կանչել դրա համար:

Իսկ Լոնդոնում համաձայն չեն

Հակառակ կարծիքին է Լոնդոնյան հեղինակավոր վերլուծական կենտրոններից մեկը՝ IISS-ը: «Նույն տալանը» հաղորդում է, որ այդ կենտրոնն, իր հայտնի «Ռազմական հաշվեկշիռ 2005-2006» տարեգրքում, գրում է, որ Լեռնային Դարաբաղի հիմնախնդիրը գերակայում է Հայաստանի և Ադրբեջանի քաղաքական կյանքում, չնայած որ, Մինսկի խումբը դեռևս չունի համարժեք միջոցներ հակամարտության վերջնական կարգավորմանը հասնելու համար: Բացում հիմնական շեշտը դնում է ԼԴԻՄ անիրական դարձած սահմաններից դուրս գտնվող տարածքները ետ բերելու և ադրբեջանական բնակչությանը վերադարձնելու համար: Սակայն նա հաշվի չի առնում, որ իրողություններն այդ վիճելի տարածքներում շատ են փոխվել, կայացել են քաղաքական և սոցիալական կառուցվածքներ՝ անց են կացվել ընտրություններ:

Եթե ազատագրված տարածքներում իրողություններն այդքան փոխվել են և դրանք Ադրբեջանին հանձնելն այլևս իրատեսական չէ, այդ դեպքում հարց է ծագում, թե ինչո՞ւ են ՀՀ որոշ, այսինքն նույն իշխանավորներն անդադար և հրապարակային դրանցից հրաժարվում:

Ճանաչել Դարաբաղը

Վերջերս Ռոբերտ Քոչարյանը սպառնաց Բաքվին ճանաչել ԼԴՀ անկախությունը, եթե նա չընդունի դարաբաղյան կարգավորման հերթական առաջարկը:

Սա տարորհնակ է, քանի որ Ադրբեջանին այդ տարբերակն ավելի քան ձեռնտու է: Հէ՞ որ նա, առանց կրակոցի, երկու փուլով ստանում է թրջական տարրով բնակեցնում է Արցախի գրեթե 8 հազ. քառ. կմ տարածք, այդպիսով նորից շրջափակում է Կավբյուրոյի գծած Ստեփանակերտի մարզը, և այդ ամենի դիմաց միայն պարտավորվում է թողնել, որ հայերը ազատ երթևեկեն Երևանից Ստեփանակերտ ու առանց մաքսատուրքի առևտուր անեն: Չավելշտ է, քայց ստացվում է, որ պաշտոնական Երևանը վերջնագիր է ներկայացնում, որպեսզի Բաքուն ստիպված ընդունի այս բանկազին նվերը: Էլ ավելի զավեշտական են այն մեկնաբանությունները, որ նման դեպքերում տալիս են երևանյան քաղաքագետները: Բերենք մի տիպական օրինակ:

Հայաստանի կողմից ԼԴՀ անկախության փաստի ճանաչումը կհանգեցնի միանգամայն վատ հետևանքների: Եթե Հայաստանը զնա այդ քայլին, ապա՝ դա կընշանակի, որ Հայաստանը դուրս է գալիս բանակցային ֆորմատից: Իսկ եթե մինչ այդ Հայաստանը համաձայնվել է մասնակցել բանակցություններին, ապա դա ենթադրում է, որ մենք համաձայնվել ենք փնտրել այլ լուծումներ, բացի անկախությունից: Մինչդեռ այսօրվա բանակցային ձևաչափի ինստիտուտի պահպանումը պատերազմը բացառող ինստիտուտներից մեկն է:

Դա կնշանակի հրաժարվել եվրոպական ինտեգրացիայից, քանի որ այդ քայլով Հայաստանը, ըստ էության, կխախտի իր ստանձնած հակամարտությունը խաղաղ ճանապարհով լուծելու պարտավորությունը:

Դա կնշանակի, որ Հայաստանը միանձնյա որոշում է Դարաբաղի կարգավիճակը և արդեն բանակցելու խնդիր չունի: Մենք Ադրբեջանին առիթ կտանք ավելի հիմնավոր դարձնել իր պատերազմական հոետորիկան և իսպառ կդառնանք ագրեսորի պիտակը կրող:

Երանի թե Հայաստանն իսկապես դուրս գար բանակցային գործընթացից, որը երբեք որևէ լավ բան չի խոստացել, և միանձնյա որոշեք Արցախի հետ կապված բոլոր հարցերը: Առավել ևս դա պետք էր անել, եթե որևէ բանակցություն ի սկզբանե ենթադրում է անընդունելի զիջումներ: Ինչ վերաբերում է պատերազմին, ապա զիջումների պատրաստակամությունը այն կանխելու լավագույն ձևը չէ:

Վաֆա Գուլիզադեն, իր հերթին, հայտարարել է, որ Հայաստանը չի համարձակվի ճանաչել Դարաբաղի անկախությունը:

Թերևս պետք է ընդունենք, որ ադրբեջանցին ճիշտ

է: Դայաստանում իշխող խմբակը վաղուց արդեն չի կատարում քայլեր, որոնք չեն արժանացել Մինսկի խմբի հավանությունը, և այս հայտարարությունը պետք է դիտարկել որպես Ադրբեջանի դեմ կիրառվող միջազգային ճնշման օրինակ: Սակայն ԳԴ նախագահի հայտարարությունը կարող է ունենալ ևս մեկ բացատրություն: Երբ իշխանական առանձին գործիչների հանձնարարված է հանրությանը ներկայացնել նախապատրաստվող պայմանագրի խայտառակ մանրամասները, նույն ժամանակ երկրի առաջին դեմքը զբաղվում է հայրենասիրության իմիտացիայով: Ո՛վ կհավատա, թե Որբերտ Քոչարյանը պատրաստվում է տարածքներ հանձնել, եթե նախօրյակին նա պատրաստվում էր պաշտոնապես ծանաչել ԼՂԴ անկախությունը:

Իսկ վերջերս նույն ոգով ԼՂԴ անկախությունը ծանաչելու ուղղությամբ միջազգային լրբքինգ կազմակերպելու մասին երկրի առաջին դեմքը զբաղվում է հայրենասիրության իմիտացիայով: Ո՛վ կհավատա, թե Որբերտ Քոչարյանը պատրաստվում է տարածքներ հանձնել, եթե նախօրյակին նա պատրաստվում էր պաշտոնապես ծանաչել ԼՂԴ անկախությունը:

Ղուկասյանը մերժեց

Դեկտեմբերի 16-ին «Իրավունքը» գրում է, որ Մինսկի խմբի համանախագահները հերքեցին Արկադի Դուկասյանի այն պնդումը, որ կարգավորման վերաբերյալ առաջարկներն իրենք ներկայացրել են բանավոր, ու Յուրի Մեդվյակովն ասաց, որ բոլոր առաջարկությունները գրավոր ներկայացվել են Արկադի Դուկասյանին: Սակայն ինչպես տեղեկացանք դիվանագիտական մի աղբյուրից, որը հասկանալի պատճառներով չենք բացահայտում, համանախագահների առաջարկությամբ Արցախը ստանալու է անկլավային կարգավիճակ, և անգամ Լաչին ու Շուշի են վերադառնալու աղբյուրների փախստականները: Մեր աղբյուրի տեղեկացմամբ, Արցախի և ԳԴ-ի ցամաքային կապի ապահովման ոչ մի երաշխիք համանախագահները չեն ներկայացնում, ու հատկապես այդ հանգամանքը շարժել էր Արկադի Դուկասյանի գայրույթն ու հիասթափությունը:

Սակայն այս մերժումով Ղուկասյանն ուժեղ հակասության մեջ է մտնում Մերժ Սարգսյանի հետ, որի ճնշմանը դիմանալու համար, նրան ծանրակշիռ թիկունք է անհրաժեշտ:

Վանդալիզմ Եսփիջևանում

Թեհրանում Դայաստանի դեսպանությունն ահազանգ է ստացել Իրանի Ատրպատականի Դայոց թեմից (Թեհրան), որ մոտ մի քանի տասնյակ աղբյուրների գինվորներ, ներխուժելով Արաքսի ափում գտնվող Հին Ջուղայի գերեզմանատուն, հսկա մուրճերով, բահերով և ծանր տեխնիկայով գինված ջարդուփշուր են անում հայկական խաչքարերը, որոնք դեռևս կանգուն են մնացել 2002թ. աղբյուրների մասնատիպ վայրագություններից:

Չետաքրքիրն այն է, թե ինչու դա տեղի ունեցավ Մինսկի խմբի այցելության նախօրյակին, նկարահանվեց իրանցի սահմանապահների կողմից և ԳԴ արտգործնախարարին տրամադրվեց համանախագահների՝ Երևանից Բաքու քոչելու օրը:

դառնալու» նույնպիսի հեռանկար, ճիշտ է, ոչ թե էթնիկ, այլ սոցիալական պատակավածության պատճառով: Իբր թե համընդհանուր և դոյակներ տեսնող չքավոր հայերի սրտում քննամանք ու ատելություն է կուտակվում, որը վաղ թե ուշ պիտի ժայթքի Ֆրանսիական օրինակով:

Խմբագրականը գրողը փաստորեն չի էլ հասկացել, որ Ֆրանսիական քաղաքներում մեքենա իրկիզողները բոլորովին էլ Ֆրանսիացիներ չեն և երբեք «եվրոպական արժեքների» հետևորդներ չեն եղել: Էլ ուր մնաց, թե նա նկատի, որ կատարվածը Ֆրանսիացիներից Ֆրանսիան խլելու վաղուց կանխատեսված պատերազմի սկիզբն է արդեն: Ջուզախեռը բացարձակ անտեղի է նաև այն պատճառով, որ իսկական հայր կործանելու բնագոյ ուղակի չունի: Նա ավելի շուտ խղճում է, քան թե նախանձում դոյակատերերին, իսկ նրանց ունեցվածքի նկատմամբ պարզապես անտարբեր է: Ճիշտ է, հային ցավ է պատճառում անարդարությունը և արդարություն հաստատելու իր անկարողությունը, բայց դա ոչ թե ատելություն է ծնում, այլ հուսահատություն՝ ծերերի, և պատասխանատվության զգացում ու գործելու պահանջ՝ երիտասարդների մոտ:

Իսրայելցիները ծանաչում են

Նոյեմբերին Ծիծեռնակաբերդ այցելելով, Դայոց ցեղասպանությունը ծանաչելու մասին հայտարարություն է արել Իսրայելի գլխավոր ռաբբին: *Իսրայելցիների դիրքորոշման փոփոխություններից բացի, այս հայտարարությունը հետաքրքրական է որոշ ենթատեքստով: Ծանաչելով թուրքերի կատարածը և բախտակցության զուգահեռ անցկացնելով հայերի և իրենաների միջև, կարծես թե, փորձ է արվում պատասխանատվությունից ազատել նույն ցեղասպանության հրեա կազմակերպիչներին և պատասխանատու համարել միայն գործիքին: Հրեաների դիրքորոշման հանկարծակի փոփոխությունը հուշում է, որ այսօր էլ գոյություն ունի մի միջազգային ծրագիր՝ հայերի, միզուցե նաև թուրքերի հետ կապված: Ի դեպ, հետաքրքրական է, թե այդ ծրագրում ի՞նչ մասնակցություն ունի ռաբբիի այցը կազմակերպող Արա Արրահանյանը:*

Լիտվացիներն էլ ծանաչեցին

Լիտվայի Սեյմի 2005թ. դեկտեմբերի 15-ին ընդունած բանաձևը, դատապարտելով 1915թ. իրադարձությունները, կոչ է անում Թուրքիային ծանաչել Դայոց ցեղասպանության փաստը:

Այս հերթական ծանաչումը ևս մեկ անգամ հաստատում է, որ Դայոց ցեղասպանության խնդիրը դադարել է հայկական հարց լինելուց և հիմա եվրոպացիների կողմից այն ընդամենը շահարկվում է որպես Թուրքիայի անդամակցությունը կասեցնող հանգամանք: Լավ է սա մեզ համար, թե՛ վատ:

Արդյոք ցեղասպանության ծանաչումը նաև նշանակո՞ւմ է, որ եվրոպացիները նաև պահանջելու են Արևմտյան Դայաստանը հանձնել հայերին: Ակընհայտ է, որ այդպիսի պահանջը կհակասեր տարածքային ամբողջականության հայտնի սկզբունքին: Իսկ առանց հողային պահանջի, ի՞նչ արժի մեզ համար ցեղասպանության ծանաչումը: Կարծես թե ժամանակն է, որ հայ ժողովուրդը հստակեցնի, որ ցեղասպանության ծանաչման միակ իմաստը Դայրենիքի վերադարձն է, և արգելի ցեղասպանության հարցի շահարկումը թուրք-եվրոպական հարաբերություններում:

Ինչով է մեզ խանգարում Կարս-Ախալքալաքը

Վերջին ամիսներին հաճախակի է քննարկվում նաև Կարս-Ախալքալաք երկաթգծի շինարարության հարցը: Դայաստանի դիվանագիտությունը փորձում է անել

ամեն ինչ, որպեսզի այդ երկաթգծը չկառուցվի և փոխարենն օգտագործվի Կարս-Գյումրի-Թբիլիսի երկաթգծի: Մասնավորապես Սևծովյան տնտեսական համագործակցության փաստաթղթում հաջողվեց համոզել անդամ երկրներին՝ գործող երկաթգծին օգտագործելու նպատակահարմարությունը: Միաժամանակ Թուրքիան, Վրաստանը և Ադրբեջանը շարունակում են համառել Դայաստանը շրջանցելու իրենց նպատակի մեջ: Վիճահարույց երկաթգծի գործարկման իմաստը Բացուն Անկարայի հետ կապելն է: Դայաստանի ղեկավարների շահագրգռությունն այս ծրագրում տարածաշրջանային տնտեսական ծրագրերում մասնակցելու հնարավորությունն է: Սակայն, ինչպես տեսնում ենք այդ ծրագրերը պանթուրքական ուղղություն ունեն: Արդյո՞ք ԳԴ իշխանությունների նպատակը Թուրքիա-Ադրբեջանի հարողակցությունը մասամբ վերահսկելն է, կամ Ջավախքի տարածքում թուրք-վրացական հիմնավորման այս հավելյալ միջոցը բացառելը, թե՛ համաթուրանական տնտեսական գոտում Դայաստանը նույնպես լինելու ցանկությունը:

Հրամանատարների բաց նամակը

Արցախյան պայքարին մասնակցած հրամանատարները՝ գեներալ-մայոր Արկադի Թադևոսյանը, Արկադի Կարապետյանը և ժիրայր Սեֆիլյանը, Արցախյան պատերազմի կամավորականների անունից բաց նամակով դիմել էին Վրաստանի նախագահ Միխայիլ Սահակաշվիլուն: Նրանք մտահոգիչ են համարում վերջին շրջանում Ջավախքից ստացվող լուրերը: «Դրանք վկայում են, այն մասին, որ վրացական կառավարությունը որդեգրել և գործադրում է տեղի հայ ծնակչության իր բնօրրանից դուրս մղելու ծավալուն ծրագիր: Դանդիպելով հայ բնակչության բնական հակազդեցությանը, իշխանությունն արդեն մի քանի անգամ փորձել է անցնել ուժային մեթոդների: Վրացական պետության տարածքում հակահայ գործողությունների հետագա ծավալումը լրջորեն կվնասի հայ-վրացական հարաբերություններին, որոնք, ցանկության դեպքում, կարող էին շատ ավելի բարեկամական լինել»: Հրամանատարները սթափության կոչ են ուղղում պաշտոնական Թբիլիսիին և զգուշացնում, որ ուժային մեթոդները, ինչպես ցույց է տալիս համաշխարհային փորձը, կարող են առաջացնել ոչ ցանկալի զարգացումներ:

Վրացական «սառնասիրտ և օրյեկտիվ» կարծիք

Վերջերս Թբիլիսիում հայոց թեմի ներկայացուցիչները հարց բարձրացրին Վրաց ուղղափառ եկեղեցու կողմից հայկական եկեղեցիները սեփականացնելու մասին: «168 ժամ»-ը որպես հայտնի գիտնական և փայլուն պատմաբան է ներկայացնում Մարիկա Լորդկիպանիձեին ու կարծում է, որ նա քչերից մեկն է, որ կարող է սառնասրտություն պահպանել, օրյեկտիվ զնահատական տալ ստեղծված իրավիճակին: Թերթը մեջբերում է նրան. «Դայերը Վրաստանում իսկապես շատ եկեղեցիներ են ունեցել: Բայց այսօր խոսքն ավելի քան 600 եկեղեցիների մասին է, որոնք իբրև թե կառուցել է հայ համայնքը: Այս թիվը խիստ չափազանցված է: Այդ դեպքերում հարց է ծագում՝ իսկ որտե՞ղ էին վրացիները: Առանց կոնկրետացնելու՝ կարող եմ ասել, որ ցուցակում նշված եկեղեցիներից մի քանիսն իսկապես հայկական են եղել, իսկ մի քանիսը՝ վրացական, բայց որոշ ժամանակ ինչ-ինչ հանգամանքների պատճառով դրանք անցել են հայերի ենթակայության տակ... Պետք է հարցը լուծել առանց ավելորդ հուզական

նության: Եվ ամենակարևորը տեղի բնակչությունը տարածաշրջանին ինքնավարություն տալու հարց է բարձրացնում: Այս հայտարարության կողքին հայտնվեց մի նամակ՝ ուղղված Միխայիլ Սահակաշվիլուն, որ ստորագրված է Ղարաբաղյան պատերազմի մի խումբ վետերանների կողմից, և որտեղ ոչ այնքան ընդունելի տոնով խոսվում է «Ջավախքի հայերի նկատմամբ ճնշումների մասին»: Չեմ ուզում ուշադրություն բեռել այն բանի վրա, որ համաձայն միջազգային տերմինաբանության՝ այդ շրջանն ամեն դեպքում Ջավախքի է կոչվում, ոչ թե Ջավախք: Իսկ այդ ի՞նչ վետերանների խումբ է: Մի՞թե դա չի նշանակում միջամտել հարևան անկախ հանրապետության ներքին գործերին, եթե չասենք, որ դա պարզապես սովորական լկտի սադրանք է: Իսկ օրյեկտիվորեն տարածաշրջանում իրավիճակը դեպի լավն է փոխվում: Վրաստանի իշխանությունները բավականին շատ խնդիրներ ունեն այլ շրջաններում, ամերիկյան ՅՕՕ մլն. անոց գրանտի հիմնական մասն ուղղել են հենց Մեցխեթ-Ջավախեթին՝ ճանապարհները վերականգնելու և մյուս կոմունիկացիաները կարգի բերելու նպատակով: Սահակաշվիլին կարգադրել է, որ բանակի համար պարենը գնվի հենց այս տարածաշրջանից, իսկ տեղի մարմիններին թույլատրված է ներքին գործավարությունը մասամբ հայերենով վարել:

Արսեն Արծրունու պատասխանը Վահան Գոնհաննիսյանին

Արդեն որբերող անգամն է, որ Ջավախքում Վրաստանի իշխանությունների կամայականությունները հանդիպում են տեղի հայության արժանի հակազդեցությանը: Դերթական, մաքսակետի միջադեպից հետո մեկ-երկու գործիչներ երևանում և Ախալքալաքում, խանդից կամ թուլամորթությունից մղված, անբարո մեղադրանքներ հնչեցրեցին ժողովրդական ընդվզման մասնակիցների հասցեին: Չափն անցավ, մանավանդ, Վահան Գոնհաննիսյանը: Նա Վրաստանում գործող, սույն դեպքի հետ առնչվող «հայկական հասարակական կազմակերպությունների ակտիվիստների որոշակի մասին» մեղադրեց Վրաստանի հատուկ ծառայությունների հետ առնչություններ ունենալու մեջ: Բոլորս էլ գիտենք, թե ԳԴ իշխանության մաս կազմող դաշնակցական որոշ առաջնորդներ ինչպիսի խանդով են վերաբերվում, երբ ինչ-որ մեկն իրական քայլեր է ձեռնարկում Դայոցի Դալատներից մեկի, տվյալ դեպքում՝ ջավախահայությունը ներկա անելանելի վիճակից դուրս բերելու ուղղությամբ: Միայն սեփական հանցավոր անգործությունն ու քաղաքական երկչոտությունն արդարացնելու պատճառով են հնչում այդպիսի էժանագին մեղադրանքները: Դրանց անհիմն լինելն ակնհայտ է: Միակ սադրանքն այստեղ «հայերին ինտեգրելու» կամ դուրս մղելու վրացական իշխանությունների կողմից իրականացվող եւ արդեն բացահայտ դարձած ծրագրերն են: Պարզապես Ջավախքում դանակը ոսկորին է հասել ու ջավախահայությունն ոտքի է կանգնել, որպեսզի տեր կանգնի իր երկրամասին եւ արժանի հակահարված տա այդ ծրագրերին: Պատմությունը միշտ էլ փաստել է, որ իրական գործակալները հենց ուրիշներին, հատկապես, ժողովրդից ծնված առաջնորդներին գործակալության մեջ մեղադրողներն են լինում: Նման սադրիչ հայտարարությունները վնասում են ջավախահայության դասին, եւ դրանց հեղինակները, ուշ թե շուտ, պատասխան կտան հայ ժողովրդի առջև: